

Martin Jirkal: Japonsko v díle Jana Havlasy
(Posudek vedoucího bakalářské práce)

Havlasovo rozsáhlé a poněkud nepřehledné, tematicky i žánrově různorodé dílo už dlouho uniká pozornosti literárních historiků – resp. literární historie se mu sama vyhýbá právě pro vědomí jeho obtížné uchopitelnosti, roztržitosti a hodnotové nevyrovnanosti. Dílčí sonda, která by obsáhla zřetelně definovaný úsek tohoto díla, se tak jeví jako možná nejvhodnější způsob, jak se Havlasovi přiblížit. Martin Jirkal si vybral jako téma své bakalářské práce japonské motivy v Havlasových prózách, což mu mj. umožnilo uplatnit i druhý na fakultě studovaný obor, japonská studia.

Přestože jde o práci pojatou vlastně velmi tradičně (po úvodním životopisném představení spisovatele následuje charakteristika jeho próz inspirovaných Japonskem a v závěru pokus o jejich naratologickou analýzu), lze říci, že se svým úkolem se autor vyrovnal úspěšně. To je ovšem jen obecné úvodní konstatování, které chci ještě podpořit, případně zpochybnit několika konkrétními připomínkami k jednotlivým kapitolám.

První, biografickou část považuji za obsahově i formulačně nejslabší část celé práce. To je neobvyklé – běžně tomu bývá spíše naopak. Pominu-li několik technických lapsů (interpunkce, nepříjemná chyba ve jméně autora na s. 8), zůstává ještě jedna podstatnější výhrada: Jirkal v úvodu kritizuje diplomové práce Karla Kučery a Lucie Kratochvílové, dokonce je označuje (ve vztahu k Japonsku) za „zcela nepoužitelné“ – ale sám je používá jako téměř výhradní zdroj informací o Havlasových životních osudech. Naopak vyzdvihnout v těchto úvodních kapitolkách chci Jirkalovy popisy Havlasových cest po Japonsku, které jsou funkčně propojeny s charakteristikami spisovatelových cestopisů. A kladně hodnotím také pokus o obecné zamyšlení nad specifičností Havlasova cestopisného vnímání a vidění Japonska v samostatném oddílu. Následující charakteristiky Havlasových japonských beletristických textů (románu *Okna do mlhy* a povídkových souborů *Zahrada splněné touhy*, *Bloudění duší*, *Roztržitá duha*, *Přízraky a zázraky* a *Schody do podvědomí*) jsou stručné a přehledné a mají odpovídající informační hodnotu.

Nejpřínosnější je ale až závěrečná, čtvrtá část práce, v níž se Jirkal pokusil o analýzu Havlasových próz a v níž se mu podařilo přijít s několika novými a zcela samostatnými postřehy. Zvláště osobitě tak např. klasifikuje způsoby využití obvyklého Havlasova motivu japonského dřevorytu (fungují v pozicích od pouhého významového satelitu přes jádro narativu až k „arbesovskému“ zdroji tajemství odhalovaného v příběhu). Promyšleně působí také jeho charakteristika vypravěče jako specifické projekce samotného spisovatele do zobrazovaného fikčního světa, přičemž si všímá i stále přítomného napětí mezi skeptickým pohledem vypravěče a „samozřejmé“ přítomnosti nevysvětlitelných záhad v tradičním japonském vnímání reality. Závěrečné oddíly práce působí už spíše jen jako podnětný, ale ne

zcela uspořádaný soupis motivů, které by bylo možno využít při dalších sondách do Havlasova díla (např. oddíly o buddhismu, o legendách a lidových pověrách). Velmi ale oceňuji samostatnou kapitolu věnovanou Havlasově reflexi citu pro umění, krásno a skrytou duši věci jako skutečného zdroje specifické japonské fantazie a fantazijního prožitku světa.

Moje případné otázky a podněty by směřovaly spíše ke kontextovému rozšíření práce: Proč vlastně Havlasa volí převážně povídkovou formu? Nenavazuje tu vědomě např. na tradiční žánr japonské tajuplné povídky, který byl českým čtenářům známý už od roku 1911, kdy vyšel u Aloise Hynka soubor Lafcadio Hearnova *Kaidan* (později tak populární mezi americkými hippies)? Více prostoru by také bylo možno věnovat zamyšlení nad tím, jak se Havlasa vymezoval vůči svým předchůdcům a soupeřům (např. J. Zeyer, J. Hloucha).

Oč je Jirkalova práce méně jednoznačná, když chce jen konstatovat evidentní fakta (je opravdu Šikoku „nejmenším z japonských ostrovů“? – s. 23), o to je originálnější a přínosnější tam, kde se dopracovává ke skutečnému, osobnímu promýšlení svého tématu. Právě pro tuto samostatnost navrhuji (při odhlédnutí od výše konstatovaných i některých dalších nepřesností a nedotažeností) hodnotit předloženou bakalářskou práci známkou *výborně*.

V Praze 29. 1. 2016

PhDr. Václav Vaněk, CSc.